

**KNNV (Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging) Vereniging
voor veldbiologie**
Afdeling Oost-Achterhoek
Opgericht 29 april 1918

Secretariaat:
Forsythialaan 68
7101 XN Winterswijk
Tel. 06-10272203

Internet: oost-achterhoek.knnv.nl
E-mail: secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl
IBAN: NL84RABO012.14.65.241
BIC RABONL2U
www.facebook.com/knnvoostachterhoek
Twitter: @knnv_oa

Gagea 162

(OKTOBER, NOVEMBER, DECEMBER 2021, JANUARI 2022)

ERELID

Ed Grotenhuis

BESTUUR

Voorzitter

Ed Grotenhuis

De Eelinkes 28

E-mail: edgrotenhuis@planet.nl

7101 PX Winterswijk

Telefoon: 0543-520714

Secretaris

Wilma van Lochem

Forsythialaan 68

E-mail: wvanlochem@hetnet.nl

7101 XN Winterswijk

Telefoon: 06-10272203

Penningmeester, ledenadministrateur en webmaster

Ron Krabben

Kardinaal de Jongstraat 37

E-mail: penningmeester@oost-
achterhoek.knnv.nl

7131 XS Lichtenvoorde

Telefoon: 0544-372612

Natuurhistorisch secretaris

Thea Croese

Kamperweg 7

E-mail: thea.croese@kpnmail.nl

7137 PA Lievelede

Telefoon: 06-14063024

Algemeen bestuurslid

Casper van Dijk

Goossensweg 2

E-mail: caspervandijk71@gmail.com

7104 AX Meddo

Telefoon: 06-27276613

WERKGROEPEN

Coördinator Werkgroep Natuurbeheer

Hermien Toebes

Vardinkhof 14

E-mail: h.toebes@solcon.nl

7107 BG Winterswijk-Kotten

Telefoon: 0543-538256

Coördinator Werkgroep Mossen

Louis-Jan van den Berg

Van Basten Batenburgstraat 4

E-mail: ljvdberg@upcmail.nl

7131 CC Lichtenvoorde

Telefoon: 0544-372594

Mobiel: 06-11140923

Coördinator Paddenstoelenwerkgroep

Ed Grotenhuis

De Eelinkes 28

E-mail: edgrotenhuis@planet.nl

7101 PX Winterswijk

Telefoon: 0543-520714

Coördinator Insectenwerkgroep

Jan Stronks

Raetmansweg 16

E-mail: janstronx@gmail.com

7106 CD Winterswijk-Ratum

Telefoon: 0543-530483

Coördinator plantenwerkgroep

Louis-Jan van den Berg

Van Basten Batenburgstraat 4

E-mail: ljvdberg@upcmail.nl

7131 CC Lichtenvoorde

Telefoon: 0544-372594

Mobiel: 06-11140923

Inhoud

Voorwoord van de voorzitter	4
KNNV Excursie landgoed Beekvliet bij Borculo op 4 juli 2021	6
Te veel stenen? Fietsexcursie geologie en landschap.	9
Wat een prachtige start van het natuurwerkseizoen van de KNNV 2021	13
Natuur en landschap bij de Beerninkhoek en Scholtenmaat in Ratum.	15
Activiteitenprogramma KNNV oktober, november, december 2021, januari 2022	19
Buitengebeuren Winterswijk en omstreken	26

Redactioneel

Gagea is een uitgave van de KNNV afdeling Oost-Achterhoek en verschijnt vier maal per jaar. De doelstelling van het verenigingsblad is het informeren van de leden en donateurs in de breedste zin van het woord om de betrokkenheid te vergroten. De redactie behoudt zich het recht voor te lange stukken in te korten. Anoniem ingezonden stukken worden niet geplaatst.

Gagea 163 verschijnt ± 20 december. Inleveren copij Gagea 163: Vóór 1 december bij Ed Grotenhuis.

Opzeggingen lidmaatschap en donateurs

Schriftelijk bij de ledenadministratie van de KNNV afdeling Oost-Achterhoek. Er geldt een opzegtermijn van twee maanden.

Om extra kosten te voorkomen, streven wij ernaar de contributies met behulp van een machtiging geautomatiseerd te laten betalen.

CONTRIBUTIE

	(per 01-01-2022)		
Leden	€ 31,00 per jaar	Huisgenootleden	€ 10,00 per jaar
Donateurs	€ 26,00 per jaar (minimum)	Jeugdleden	€ 15,00 per jaar

Beste natuurvrienden,

Allereerst de verheugende mededeling dat bijna alle beperkingen voor onze activiteiten zijn opgeheven. De 1½ meter regel is per 25 september opgeheven. Dat is prettig voor de excursies, dan hoeven we ons ook niet meer aan een maximum aantal deelnemers te houden, al blijft voorzichtigheid wel geboden. Om

iets goed te zien, moet je elkaar niet in de nek staan te hijgen. Maar dat vond ik altijd al irritant. In principe kunnen we dan ook weer carpoolen. Ik denk dat het verstandig is om dan toch een coronapas o.i.d. bij je te hebben, dan spelen we op safe. Alleen bij de determinatie avonden houden we i.v.m. de beperkte plaats een maximum van 5 deelnemers aan.

Zoals elk jaar is er dit najaar de Rabo sponsoractie: Rabo Club Support. Ook dit jaar weer. Ik hoop dat onze leden/donateurs die lid zijn van de Rabo ons weer willen steunen. De opzet is in principe hetzelfde als vorig jaar. Ook dit jaar willen we weer een combinatie aangaan met Muziekvereniging Eendracht, Vereniging Het Museum en de Stichting Vrienden van de Jacobskerk. Net als vorig jaar mogen Raboleden vijf stemmen uitbrengen. Maar per vereniging hoogstens 2. Als die voor de KNNV zijn, blijven er drie over die je dan onder de andere verenigingen kunt verdelen. Zo profiteren wij allemaal van elkaars stemmen.

Let op! U moet niet alleen een bankrekening bij de Rabo hebben, maar óók lid zijn. Dit kost niets, maar u moet, als u dit niet bent, wel even regelen. Maar dan kunt u dus stemmen. De afgelopen jaren leverde dit onze afdeling een bedrag van ca € 250,- op. Mooi meegenomen.

Van 4 tot 25 oktober kunnen de leden hun stem uitbrengen. De uitslag komt dan begin november. Ik hoop dat de Raboleden onder u aan ons willen denken. Ik heb vorig jaar uitgerekend dat elke stem ons wel 4 tot 5 euro opleverde, dus dat is niet niks!

Op maandag 6 september hebben we de uitgestelde jaarvergadering van maart dit jaar kunnen houden. Mede door corona waren er niet zoveel deelnemers, maar we hebben toch enkele besluiten kunnen nemen. Ten eerste is Casper van Dijk in het bestuur opgenomen. Hij zal als onze natuurbeschermingssecretaris in het Platform Natuur & Landschap Winterswijk plaatsnemen. Ook zorgt hij voor de mooie aankondigingen van onze activiteiten in de pers. Het voorstel om de contributie per 1-1-2022 te verhogen waar ik in het vorige voorwoord over schreef, is aangenomen. Leden betalen nu € 31,- per jaar, huisgenootleden € 10,- en donateurs minimaal € 26,-. Jeugdleden blijft € 15,- per jaar.

Bij de rondvraag waren er enkele leden die meer over het standpunt van onze afdeling wilden weten t.o.v. de actiegroep BOOS die zich verzetten tegen de plannen om een bezoekerscentrum vlakbij de steengroeve en Natura 2000 gebied Willink Weust te vestigen en de plannen voor een grote uitbreiding van camping 't Winkel in Brinkheurne vlak bij

het Buskersbos. Dit laat onze afdeling niet zomaar voorbij gaan. In Winterswijk is het Platform Natuur & Landschap waarin de belangrijkste groene verenigingen vertegenwoordigd zijn. Samen sta je sterker, ook in overleg met de gemeente. Dit wordt via dit platform samen met de andere groene verenigingen afgehandeld.

Good goan! Namens het bestuur,

Ed Grotenhuis (voorzitter)

www.boekhandelkramer.nl

**vandaag besteld
morgen gratis in huis!**

KNNV Excursie landgoed Beekvliet bij Borculo op 4 juli 2021

Ha, het mocht weer! En zo trokken we met een groepje richting Borculo. Het landgoed Beekvliet is een goed bewaard voorbeeld van het vroegere kleinschalige oude hoevenlandschap met essen, zandwegen, graslanden, heide en boerderijen. Het Natura 2000 gebied Stelkampsveld met o.a. natte heide en blauwgrasland is hier een onderdeel van. Je kunt er omheen lopen en het zo bekijken. Je kon de orchideeën en andere bijzondere planten tot vlak bij het zandpad zien staan.

De parkeerplaats vinden op de hoek van de Muldersweg en de zijweg van de Borculoseweg die heel logisch ook Borculoseweg heet, was niet voor iedereen even makkelijk. Langs de paden is ook genoeg te beleven. Zo vonden we o.a. de roze grondbraam, grote ratelaar, hengel en de brandnietnetel. Die bloeit anders, pas vanaf ca het 14^e blad van onder, de gewone al vanaf het 7^e blad van onder. De bladeren zijn ook smaller en ik vond ook de stelen anders van kleur.

Ook vonden we planten die hier eigenlijk niet hoorden zoals cichorei, rapunzelklokje en groot streepzaad. Maar even verderop werd het duidelijk. Bij een 'boerderij' stond de tuin er vol mee. Hier was duidelijk een zaadmengsel gestrooid, alleen dan wel een die bij het rivierengebied hoort. En dat is ook buiten de tuin dus te zien. De paarse ooievaarsbek was ook zo'n ontsnapte soort. Rond het veld zagen we o.m. gevlekte orchis, kleine zonnedauw, duizend guldenkruid, ruw walstro, egelboterbloem, mannetjes ereprijs en een ogentroost. We dachten eerst aan de stijve ogentroost, maar het

bleek de vierrijige ogentroost (eigenlijk een duinplant, maar nu op meer plaatsen in het land verspreid, vermoedelijk door de maaimachines?).

We waren van plan om ook de nieuwe natuurontwikkelingsgebieden die er bij gekomen zijn wat nader te gaan verkennen, maar er kwam een zware lucht opzetten. We hebben even buienradar.nl bekeken. Oei; vlakbij! Vlug naar de auto. En gelukkig nog net op

tijd. Die andere gebiedjes doen we een volgende keer wel.

Ed Grotenhuis

RGGO makelaars
voel je thuis

**Kijk voor ons
nieuwste aanbod op
www.rgomakelaars.nl**

Wilhelminastraat 7 Winterswijk
tel. 0543 - 53 18 80
www.rgomakelaars.nl

BOOMVERZORGING GELDERLAND MET GEVOEL VOOR UW BOOM

Boomverzorging Gelderland
Constantijn Schreiber

Vredenseweg 108
7101 LS Winterswijk

06 - 81182121
info@boomverzorging-gelderland.nl
www.boomverzorging-gelderland.nl

- boomverzorging
- hout versnipperen
- stobben frezen
- boomveiligheidscontrole

Te veel stenen? Fietsexcursie geologie en landschap

Op 21 augustus vertrokken we voor een geologische fietstocht rond Winterswijk. Het was mooi weer, wat wil je nog meer! Uitgangspunt van de tocht was de IJstijdroute die in 1998 ter gelegenheid van het 80-jarig bestaan bij de VVV is uitgegeven. Er waren voor de deelnemers zelfs nog een aantal exemplaren beschikbaar.

En waar begin je dan; bij het oude gemeentehuis (nu VVV-kantoor). Natuurlijk bij de op een na grootste zwerfkei van Nederland die ten noorden van Meddo vlakbij de Duitse grens is gevonden. Vroeger stond hij op een mooi voetstuk van kleine zwerfkeien die hier gevonden zijn, naast het gemeentehuis. Stond, want bij de reconstructie van de omgeving van het oude gemeentehuis is de kei iets verderop aan de andere kant geplaatst.

Ik vind dit echter geen vooruitgang. Over het Bevrijdingsplein kun je ook zeggen dat het groener had gekund, maar dat terzijde. Erger vind ik dat het onderste deel van de kei deels in de bestrating is verdwenen waardoor hij veel minder tot zijn recht komt dan op een voetstuk (de kleine keitjes van het vorige voetstuk kunt u nu bekijken bij de Museumfabriek).

Minstens even erg vind ik het

feit dat het plein is opgeleukt met een serie andere grote keien, die zover ik weet niet iets met Winterswijk te maken hebben, maar ergens bij een bedrijf gekocht zijn. Ook uit Scandinavië? En uit welke streek? Ik heb geen tijd gehad om dat te achterhalen.

Op zich zijn het best mooie keien, maar zoals ze hier nu bij de grote steen neergezet zijn, vind ik ze door het aantal en de plaatsing op een kluitje detoneren. Het effect is weg. De grote kei van Winterswijk is nu één van de grote keien. Ik vind dit een degradatie.

Na dit wat treurige begin reden we eerst naar de steengroeve, waar het zo druk was met groepen dat je haast je ellebogen nodig had om tussen de mensen door te komen. Snel wegwezen. Even gekeken en op het bontzandsteen gewezen dat op één plekje na aan de Geul vlak bij de Belgische grens in Zuid-Limburg het oudste gesteente van Nederland is (ca 250 miljoen jaar oud). Hier nog diep, maar verderop in Kotten vlakbij de Duitse grens kleurt de aarde van de akkers rood en komt het aan de oppervlakte.

Door Ratum (2 mooie zwerfstenen) reden we naar het Noorden richting Vreden. Het verschil van het zwak golvende plateau met het smeltwaterdal dat uit Vreden de grens over komt, was even verderop goed te zien als je over de Dwarsweg naar de Valkeniersbulten rijdt. Dan zie je duidelijk de weg een paar meter omhoog gaan. Dan kom je op het plateau van Meddo.

Smeltwaterdalen ontstonden onder het landijs. Het water van het smeltende ijs baande zich onder het ijs in diepe geulen een weg naar buiten en sleet geulen uit van wel 40-80 meter diep. Na de ijstijd waren er enorme zandstormen die Nederland met een laag zand bedekten. Op de plateaus van enkele decimeters tot een paar meter, maar deze dalen stoven bijna helemaal vol. Niet overal zijn de overgangen van het plateau naar het dal goed te zien, maar verderop toen we op de op de Scheurvorenweg reden weer wel, Vanaf deze weg kijk je het smeltwaterdal in dat van Zwiilbroek af komt.

Het bosje is nog trouwens een van de weinige ongerepte restanten van het vroegere uitgestrekte heidegebied dat hier ten noorden van Meddo lag. Toen de sloot werd gegraven was nog mooi de typerende podzolbodem te zien met onder de bovenlaag een door het regenwater uitgespoelde onvruchtbare grijze zandlaag. De uitgespoelde humus werd dieper in de bodem weer afgezet. Podzolbodems zijn kenmerkend voor de dekzandgronden in Nederland en Duitsland. Het was voor de boeren heel hard ploeteren om op deze onvruchtbare grond nog iets te verbouwen. Mest was onontbeerlijk (potstallen). Pas door de kunstmest kon men de schrale heidegronden gaan ontginnen, wat hier dan ook uitgebreid gebeurd is, vooral in de jaren '20 van de vorige eeuw.

In Meddo zagen we bij het voetbalveld de op één na grootste zwerfsteen van Winterswijk. Deze is wel imposant opgericht op een mooi voetstuk. Na Meddo reden we weer richting Winterswijk en daalden (hier nauwelijks te merken) het smeltwaterdal in dat zich ten westen van Winterswijk verenigt met het dal uit Vreden. Hier ligt het Korenburgerveen.

Bij het veen bekeken we het kleine beeldje van prof. Victor Westhof. Ter herinnering aan deze bekende plantkundige staan zeven van deze beeldjes bij verschillende natuurgebieden in Nederland. Hij is in Winterswijk bekend als een

van de schrijvers van het boekje "Kotten, zoals de NJN het zag", een beschrijving van wat tijdens de kampen van de Nederlandse Jeugdbond voor natuurstudie in de jaren voor de oorlog gezien werd. Heruitgave van de KNNV in 1988. Als je dat leest, merk je hoe het landschap in Winterswijk in natuurwaarden achteruit gegaan is. Hij is landelijk heel belangrijk geweest voor het vegetatie onderzoek. Ten zuiden van het veen ligt de locatie van de bekende boring uit 1927 waarbij voor de eerste keer in Nederland aardolie werd gevonden. Op zich is daar nu ter plekke niets meer van te zien, maar het verhaal erbij doet het hem. Wist u al dat al in 1852 bij Buskers tot 112 meter diep geboord werd? De boring in Corle was tot 1284 meter. De steenkool, waar het eigenlijk om ging lag veel te diep voor exploitatie. De diepste boring bij Winterswijk was in 1977 in het Woold tot 5009,5 meter.

De aardolieput te Corle bij Winterswijk.
Het is te hopen, dat men hier inderdaad een winstgevende bron van petroleum heeft gevonden, die in de toekomst van groot belang voor ons Land zal zijn.
Bovenaanzicht foto brengt des beoelers in beeld.

Bij Corle werd nog even de westrand van het grote smeltwaterdal bekeken. Hier zie je een verschil van ca 10 meter. Iedereen die naar Vragender fietst kent de helling. De grote diepte van het dal (tot wel 100 m.) is de reden dat hier het waterwinstation van Winterswijk is gevestigd. Net als in de waterleidingduinen aan

de kust fungeert het zand als zeef voor ongerechtigheden. Er is hier ook een mooi lindenarboretum, maar daar hadden we geen tijd meer voor. Helaas ook niet voor het laatste stuk van de route.

Gezien de belangstelling wordt volgend jaar de excursie herhaald, maar dan andersom. Dan beginnen we met de groeves uit het Oligoceen achter de steenfabriek en de vindplaats uit het Mioceen bij landgoed Kotmans waar we nu niet aan toe kwamen.

Ed Grotenhuis

CopyService
winterswijk.nl

Weurden 54 - 7101 NL - Winterswijk
tel: 0543-533187 - info@copyservicewinterswijk.nl

- A4/A3 prints in kleur en zwart/wit
- (bouw)tekeningen in kleur en zwart/wit
- grootformaat posters/foto's in full colour
- grootformaat scannen
- briefpapier, visitekaartjes, enveloppen
- bedrukt textiel, bedrijfskleding

Wat een prachtige start van het natuurwerkseizoen van de KNNV 2021

We begonnen mooi op tijd aan de Besselinkschans. De kar, gebracht door Lud en Els Overkamp, was er om 9 uur. En op dat moment trok ook de mist op.

Ook de eigenaar van het perceel de heer Lindeboom kwam ons helpen. En een oude bekende van ons Theo. Carl had het gras afgelopen week keurig voor ons gemaaid dus konden we direct beginnen. En in de middag konden we genieten van de soep gemaakt door Jopie. We waren natuurlijk erg benieuwd hoe de lekkere soep heette. We dacht allemaal pompoensoep maar dat was het niet. Ze heeft hem zelf de naam gegeven” **rondgang door mijn moestuin.**” Hij was heerlijk en ieder liet zich een 2 keer opscheppen.

14 mensen hebben genoten van onze gezamenlijke lunch. Enkele mensen hadden 's middags een andere verplichting dus gingen we met 10 mensen verder. Ook via "Aan de slag" kwam er een jongen uit het AZC ons helpen. Gelukkig kon hij goed Engels dus hebben de meesten van ons een praatje met hem gemaakt. Half 3 zijn we moe en voldaan allemaal naar huis gegaan.

Leuk was het om te horen dat de heer Lindeboom deze zomer 70 orchideeën geteld had, vooral aan het einde van de strook langs de spoorbaan. Maar Henk ten Brinke was ook wezen kijken en had er maar liefst 280 geteld! En die overdrijft echt niet! Hij had er echter aan het eind niet zoveel gezien. Blijkbaar zijn ze 2-3 weken na elkaar daar geweest. Volgende werkdag over 2 weken op 2 oktober in de Steengroeve.

Hermien Toebes

Lageschaar

vaste planten

*Fleurige plantconcepten:
onderhoudsarm, natuurlijk en kleurrijk*

Fleur dansante

PRAIRIE GARDEN

fleur Robuste

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

Natuur en landschap bij de Beerninkhoek en Scholtenmaat in Ratum

Vandaag een bijzondere wandeling samen met het IVN in Ratum. Tussen het oude hoevenlandschap bij de Ratumsebeek met zijn boerderijplaatsen die al vanaf de middeleeuwen bewoond zijn en het Masterveld bij de grens dat voornamelijk in de jaren 20 van de 20e eeuw is ontgonnen, ligt een groot gebied praktisch zonder bebouwing. In het begin van de 19^e eeuw waren dit voornamelijk gemeenschappelijke heidevelden waar de boeren plaggen staken en hun schapen op lieten grazen. Toen rond 1866 de marke van Ratum ophield te bestaan werden de gemeenschappelijke gronden in Ratum verdeeld. en kregen de scholtenboeren grote stukken hiervan in handen. Een scholte op het erf Beernink, nu aan de Scholtemaatweg gelegen, gaf de naam aan het grootste deel van het gebied. Maar wat doe je ermee; ze hadden niet genoeg mest om het in cultuur te brengen. Heel veel van deze gronden werden toen beplant met bos, vooral naaldhout.

In het gebied lagen ook al vanouds een aantal percelen die als weidegrond werden gebruikt. Vennevertloo is zo'n oude enclave in de enorme heide die zich uitstrekte tot bij Vrden. Vandaar uit stroomde water, deels uit Duitsland waar kalkrijke lagen dicht aan de oppervlakte liggen, geleid door een ingenieus systeem van beken over verschillende graslanden volgens het vloeiwede-systeem.

Waarom deed men dat? Nu, op de arme sinds de ijstijd uitgespoelde bodem was het voor de boeren hard ploeteren! Alleen met mest kon je wat verbouwen. En meestal had men niet genoeg en werd dit met heideplaggen in de potstal aangevuld. Het vloeisysteem diende ook om de productie van gras/hooi te verhogen. Doorat het water 's winters op de velden stond, bevroor de graszode niet waardoor

het groeiseizoen verlengd werd en verdronken de engerlingen en emelten die de wortels aantastten. Het kalkrijke slib dat bezonk, was goed voor de groei van het gras. Vandaar dat de aanleg van vloeivelden de moeite waard was. Het was echt sappelen voor de boeren; alle kleine beetjes hielpen. We kunnen ons dat vandaag de dag nauwelijks meer voorstellen. Zo'n gras/hooiveld werd made of maat genoemd.

Door de uitvinding van kunstmest in de 19^e eeuw kon er anders geboerd worden en zijn dit soort systemen die op heel veel plaatsen te vinden waren, verdwenen.. Maar hier in dit gebied is hier nog iets van te zien. Je moet er wel op gewezen worden, je loopt er zo aan voorbij. Op de Veldboomweg zagen we op gegeven moment op de Boeyinkmaat het hoogteverschil en uit de Vennevertlose werd het water over het de weide geleid. Het geringe hoogteverschil is ook goed te zien. Met lage dammetjes kon men er voor zorgen dat het water lang bleek staan. Dit werd beneden opgevangen in een beekje dat er ook nu nog doorheen stroomt. Verderop kwam het waterweer in de grotere beek en kon verderop bij de Scholtemaat hetzelfde gebeuren. Uiteindelijk komt het water in de Beurzerbeek. Heel leuk om hier eens op gewezen te worden. Voor veel belangstellenden was dit een verrassende ontdekking.

Onderweg was er veel meer te zien. Ook nog genoeg bloeiende planten. Zoals Rankende helmbloem in de bossen, Klein heksenkruid, Moerasspirea, Knopig helmkruid en Valeriaan, Zelfs Echt hertshooi werd gezien, altijd bijzonder, het Canadese familielid overheerst in de tuinen en vaak ook daarbuiten. En dan natuurlijk de paddenstoelen. Ondanks het mooie vochtige weer

vielen die wat tegen. Ik had grotere aantallen verwacht. Maar desondanks zagen we Kleverige koraalzwam op veel plaatsen, Helmmycena, Gewoon elfenschermpje, Dennevoetzwam, Grofplaatrussula, Gele berkenrussula, Geelwitte russula, Rode koolzwam, Bittere en Blauwe kaaszwam, Parelamaniet, Gekraagde aardster, Halmruitertje en een prachtig groepje gordijnzwammen.

Foto's gemaakt; er zijn 180 soorten gordijnzwammen in Nederland, dus.... Maar thuis hier niet uitgekomen. Het bleken Tweekleurige vaalhoeden te zijn; die hebben jong ook velumresten!

Mooie wandeling in een gebied waar je niet zo gauw komt. Ton, heel hartelijk dank om deze route zo goed uit te zetten en met zoveel informatie over dit bijzondere stukje cultuurhistorie voor ons als gidsen erbij. Hulde!

Ed Grotenhuis

Ontwerp Advies Aanleg Onderhoud Renovatie Groenvoorziening Hoveniersbedrijf Bluiminck Van Eedenstraat 11 7131PM Lichtenvoorde T: +31 (0)544 373953 F: +31 (0)544 379340 www.Bluiminck.nl info@Bluiminck Voor: Particulieren Bedrijven Instellingen	Timmermans & Mulder BLOEMENSPECIAALZAAK • CA DEAU'S Misterstraat 36, Winterswijk, tel. 0543-512403 E-mail timmermansmulder@hetnet.nl

Activiteitenprogramma KNNV oktober, november, december 2021 en januari 2022

Algemene informatie activiteiten: Lees deze als u aan een ervan deelneemt.

Excursies:

Voor de excursies geldt voorlopig; Onder voorbehoud en volgens de dan geldende coronaregels (d.d. 25 sept 2021 max aantal toegestane personen) i.v.m. corona. Opgeven blijft nog verplicht en minimaal 2 dagen van te voren.

Zie ook de actuele agenda's op: www.ivn.nl/oost-achterhoek, www.knnv.nl/oost-achterhoek, www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Bij elke excursie zullen we niet meer herhalen wat er meegenomen moet worden. Het spreekt vanzelf dat passend schoeisel altijd verstandig is. Afhankelijk van het weer of terrein zijn vaak laarzen en soms regenkleding eveneens handig. Veldgids, kijker, loep e.d. zijn altijd nuttig. Als een excursie langer dan een dagdeel duurt is een lunchpakket uiteraard zinvol.

De excursies starten, tenzij anders vermeld, op zondag bij het VVV-kantoor in het voormalige gemeentehuis, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1, 7101 DD te Winterswijk. Op zaterdagmiddagen van de parkeerplaats bij theater De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk. Als we carpoolen bij excursies, worden de kosten gedeeld. *NB: i.v.m. de Coronaregels zullen we meestal **niet of beperkt** carpoolen;*

NB: Let u a.u.b. goed op teken. Ook in het voor- en najaar zijn deze zeer actief. Bedek uw lichaam zo veel mogelijk met kleding. Stop ook bijv. uw broek in uw sokken en controleer uzelf voor alle zekerheid na een excursie. Deelnemers doen mee op eigen risico.

De activiteiten voldoen aan de doelstellingen van onze vereniging: Natuurstudie, Natuurbeleving en Natuurbescherming. Hierbij hoort ook bevordering van duurzaamheid en natuur- en milieueducatie.

Lezingen:

Thema-avonden ONDER VOORBEHOUD i.v.m. coronaregels, CHECK WEBSITE IVN of KNNV: www.ivn.nl/oost-achterhoek, www.knnv.nl/oost-achterhoek of www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Lezingen worden o.a. in Winterswijk gehouden in de Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61, 7101 NB Winterswijk. Deze is het makkelijkst te bereiken via de rotonde aan de Groenlose kant van Winterswijk. U rijdt dan richting Centrum en blijft deze weg (Groenloseweg) alsmar volgen. Bij de volgende rotonde gaat u rechtdoor, de weg buigt naar rechts en dan ziet u na ca 500 meter de kerk aan uw linkerhand. Tegenover de kerk is een ruime parkeerplaats (de "Blikbak"). De kosten voor de lezingen bedragen voor KNNV- of IVN-leden 3 euro, voor niet-leden 5 euro.

- Wanneer** **Woensdag 29 september**
Plaats Determinatie-avond paddenstoelenwerkgroep
Bijzonderheden Komt helaas te vervallen
- Wanneer** **Zaterdag 2 oktober**
Wat Natuurwerkdag Steengroeve
Plaats Winterswijk
Vertrek 9.00 uur. Vertrekplaats: VVV-kantoor, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1, 7101 DD Winterswijk
Terug Ca 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561).
Bijzonderheden Het is altijd leuk om in de groeve te werken. S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep.
- Wanneer** **Zaterdag 9 Oktober**
Wat Paddenstoelen-excursie Loohuisbos
Plaats Aalten
Vertrek 14.00; vanaf Theater De Storm (per auto) Winterswijk, ca 17.00 uur
Terug ca 17.00 uur
Leiding (en opgave) Ed Grotenhuis, opgeven: minimaal 2 dagen van te voren via Ed Grotenhuis (0543-520714) of mail naar edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden Het hangt heel erg van het weer af wat we zullen zien. Maar vorig jaar na een zeer droge zomer hadden we hier toch altijd nog meer dan 25 soorten waaronder een heksenkring van Stinkende russula.
- Wanneer** **Dinsdag 12 Oktober**
Wat Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep
Bijzonderheden Komt helaas te vervallen
- Wanneer** **Woensdag 13 Oktober**
Wat Thema-avond: De Achterhoek verdroogt. Wat kunnen we ertegen doen?
Spreker Ben Boschker
Begin, Plaats 20.00 u Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61 7101 NB Winterswijk
Einde Ca. 22.00 uur
Info (en opgave) CHECK WEBSITE WWW.ivn.nl/oost-achterhoek; Zolang de Covid-19 maatregelen gelden is aanmelding verplicht. Dit kan bij Marion van Noord: marionvannoord@kpnmail.nl
Bijzonderheden Entreegeld: €5, voor IVN/KNNV-leden €3,

Wanneer Zaterdag 16 Oktober
Wat Natuurwerkdag 1 bij het Gelders Landschap
Plaats Borkense baan Winterswijk
Vertrek 09.00 uur. Vertrekplaats: VVV-kantoor, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1, 7101 DD Winterswijk
Terug Ca 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561). S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep.
Bijzonderheden Sinds 2 jaar is de gehele baan eigendom van Gelders landschap. Om het volgens de wensen van Gelders Landschap te onderhouden is daar op dit moment veel handwerk te doen. Startpunt daar bij de kruising Borkensebaan-Kuipersweg.

Wanneer Zondag 17 Oktober
Wat IVN/KNNV-wandeling: paddenstoelen
Plaats Lichtenvoorde. Vertrekpunt nog niet bekend.
Vertrek 14.00 uur;
Terug ca 16.30 uur
Leiding (en opgave) Opgave en t.z.t. info via de website www.ivn.nl/oost-achterhoek
Bijzonderheden Zie de berichten in de pers of bel naar André Hendriks (0544-352043)

Wanneer Zaterdag 30 Oktober
Wat Natuurwerkdag Kotmans
Plaats Kotmansweg Miste
Vertrek 9.00 uur. Vertrekplaats: VVV-kantoor, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1, 7101 DD Winterswijk
Terug Ca 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561).
Bijzonderheden S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep e.d. Deze prachtige plek is van meneer Berenschot. (U weet wel van de dialectkring en bomenpad). Erg fijn dat we hem kunnen helpen.
LET OP: De Kotmansweg is per auto alleen bereikbaar via de Heenkampieperweg!

Wanneer	Zondag 31 Oktober
Wat	Paddenstoelenexcursie Leemputten bij Haak en Hoek
Plaats	Haak en Hoek, Holterhoekseweg 6, 7142 HZ Groenlo.
Vertrek	14.00 uur: Vertrekplaats: VVV-kantoor, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1, 7101 DD Winterswijk
Terug	ca 17.00 uur
Leiding (en opgave)	Ed Grotenhuis, opgeven: minimaal 2 dagen van te voren via Ed Grotenhuis (0543-520714) of mail naar edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden	De leemputten is een vochtig gebied met veel grote kleiputten en mooi lanen. Hier is altijd iets leuks te vinden.
Wanneer	Woensdag 3 november
Wat	Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep
Plaats	Werkstee Fred Bos: Bocholtsestr. 49, 7102 BT Winterswijk.
Begin	20.00 uur
Einde	Ca. 22.00 uur
Leiding (en opgave)	Ed Grotenhuis, max 6 p. opgeven minimaal 2 dagen van tevoren via Ed Grotenhuis (0543-520714) of mail naar edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden	Meenemen: Zelf verzamelde onbekende paddenstoelen en eigen determineerwerken. Soorten waar we afgelopen zondag niet uit kwamen, kunnen we nu nog uitzoeken.
Wanneer	Woensdag 10 november
Wat	IVN/KNNV thema avond: De onderwereld van de tuin, van microbe tot mol.
Spreker	Romke van de Kaa
Plaats	Den Diek, Dijkstraat 30, 7161 DP Lichtenvoorde
Begin	20.00 uur
Einde	Ca 22.00 uur
Info en opgave	CHECK WEBSITE WWW.ivn.nl/oost-achterhoek ; Zolang de Covid-19 maatregelen gelden is aanmelding verplicht. Dit kan bij Marion van Noord: marionvannoord@kpnmail.nl
Bijzonderheden	Entree € 5,- IVN/KNNV-leden € 3,-
Wanneer	Zaterdag 13 november
Wat	Paddenstoelen-excursie Landgoed Tenkink
Plaats	Ratum
Vertrek	14.00 uur; vanaf Theater De Storm (per auto) Winterswijk,
Terug	ca 17.00 uur
Leiding (en opgave)	Ed Grotenhuis, opgeven: minimaal 2 dagen van te voren via 0543-520714 of mail naar edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden	Landgoed Tenkink is een van de mooiste Winterswijkse landgoederen met een erg afwisselend bos.

Wanneer Zaterdag 13 november
Wat KNNV natuurwerkdag
Plaats Landgoed Gosselink in het Woold
Vertrek 9.00 uur. Vertrekplaats: VVV-kantoor, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1, 7101 DD Winterswijk
Terug Ca. 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561).
Bijzonderheden De brandkolk aan de Droppersweg in het Woold is een mooi plekje, waar ik ook graag tijdens een fietstocht even langs ga. Deze plek is eigendom van Joke en haar broer. Zo mooi dat deze plek in stand wordt gehouden. 2 jaar terug is er groot onderhoud met machines gedaan maar nu is het fijne handwerk voor ons.

Wanneer Maandag 15 november
Wat Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep
Plaats Werkstee Fred Bos: Bocholtsestr.49, 7102 BT in Winterswijk.
Begin 20.00 uur
Einde Ca. 22.00 uur
Leiding (en opgave) Ed Grotenhuis, max 6 p. opgeven minimaal 2 dagen van tevoren via 0543-520714 of mail edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden Meenemen: Zelf verzamelde onbekende paddenstoelen en eigen determineerwerken. Soorten waar we afgelopen zaterdag niet uit kwamen, kunnen we nu nog uitzoeken

Wanneer **Zondag 21 November**
Wat IVN/KNNV-wandeling: Het altijd prachtige Winterswijk
Plaats Winterswijk
Vertrek 14.00 uur. Gosselinkweg 14 Woold. 7108 BP Winterswijk.
Terug ca 16.30 uur
Leiding (en opgave) IVN-gidsen; Andre Hendriks e.a.
Bijzonderheden Opgeven via Lies Jacobs, Tel. 0545-473279
Zie de IVN website en de berichten in de pers. Of bel naar André Hendriks: 0544-352043.

Wanneer **Zaterdag 27 November**
Wat KNNV excursie: Wat de ijstijden ons gebracht hebben, rondom kleigroeve De Vlijt bij Winterswijk
Plaats Kleigroeve De Vlijt
Vertrek 14.00 uur vanaf Theater De Storm te Winterswijk.
Terug Ca 17.00 uur
Leiding (en opgave) Fred Bos, opgeven; max 10 p., minimaal 2 dagen van te voren per app of sms naar tel. 06-14063024 .
Bijzonderheden Zwerfstenen excursie in het geologisch interessante Winterswijk.

Wanneer **Zaterdag 27 november**
Wat Natuurwerkdag 2 bij het Gelders Landschap
Plaats Borkense baan Winterswijk
Vertrek 9.00 uur. Vertrekplaats: VVV-kantoor, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1, 7101 DD Winterswijk
Terug Ca 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561). S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep.
Bijzonderheden Sinds 2 jaar is de gehele baan eigendom van Gelders landschap. Om het volgens de wensen van Gelders Landschap te onderhouden is daar op dit moment veel handwerk te doen. Startpunt daar bij de kruising Borkensebaan-Kuipersweg.

Wanneer **Zaterdag 11 december**
Wat Geplande Natuurwerkdag
Plaats Nog onbekend. Weet u misschien een particulier die nog wat extra hulp kan gebruiken? Laat het Hermien weten. Anders kunnen we hem ook inzetten voor een terrein waar de werkzaamheden nog niet helemaal af waren.

Wanneer	Zondag 12 december
Wat	KNNV excursie Baumberge (D) Sandsteinmuseum en wandeling door prachtig kleinschalig landschap
Plaats	Baumberge (D)
Vertrek	9:30 uur. Vertrekplaats: VVV-kantoor, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1, 7101 DD Winterswijk;
Terug	Ca 17.00 uur
Leiding (en opgave)	Fred Bos, opgeven; max 10 p., minimaal 2 dagen van tevoren per app of sms naar tel. 06-14063024 .
Meenemen	Lunchpakket, stevige schoenen
Bijzonderheden	<i>Wegens groot succes herhaald!</i> De Baumberge is een prachtig kleinschalig, glooiend landschap met een boeiende geologie. In Havixbeck bezoeken we het mooie zandsteinmuseum mit Kaffee und Kuchen Check ook http://www.sandsteinmuseum.de
Wanneer	Zondag 19 december
Wat	IVN/KNNV Winterwandeling
Plaats	Groenlo
Vertrek	14.00 uur vanaf parkeerplaats voetbalvelden Elshofweg 71, 7141 DH Groenlo
Terug	Ca 16.00 uur
Leiding (en opgave)	IVN-gidsen; Andre Hendriks e.a. Opgeven via Lies Jacobs, Tel. 0545-473279
Wanneer	Zondag 23 Januari 2022
Wat	KNNV excursie Assinkbos; wandeling + Bomen herkennen aan de winterknoppen
Plaats	Eibergen
Vertrek	14.00 uur Hoonesweg kruising Haaksbergse binnenweg Eibergen, eventueel voorverzamen 13.30 uur: VVV-kantoor, Mevr. Kuipers-Rietbergplein 1 7101 DD Winterswijk
Terug	Ca 17.00 uur
Leiding (en opgave)	Thea Croese. opgeven; max 10 p., minimaal 2 dagen van tevoren per app of sms naar tel. 06-14063024
Bijzonderheden	Gevarieerd bos met beekje, winterknoppen-quiz (tabel/boekje meenemen indien beschikbaar)
Wanneer	Zondag 5 en 19 februari 2022
Wat	Geplande natuurwerkdagen
Bijzonderheden	In volgende Gagea (163)

Buitengebeuren Winterswijk en omstreken

Een overzicht van de excursies van KNNV, IVN, Floron en anderen.

Voor de excursies van de Stichting Marke Vragenderveen, Natuurmonumenten en Gelders Landschap moet worden betaald. Voor de andere excursies is een vrijwillige bijdrage welkom.

Voor de excursies geldt voorlopig; Onder voorbehoud en volgens de dan geldende coronaregels (dd. 25 sept 2021); opgeven verplicht, min. 2 dagen van te voren.

Excursieprogramma oktober, november, december 2021, januari 2022

Okt	Zaterdag 2	09.00	KNNV Natuurwerkdag; Steengroeve, Winterswijk
	Zaterdag 9	14.00	KNNV paddenstoelen-excursie Loohuisbos, Aalten.
	Dinsdag 12	20.00	KNNV Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep vervalt
	Woensdag 13	20.00	IVN/KNNV Thema-avond: De Achterhoek verdroogt. Wat doen we eraan. Spreker: Ben Boschker, Zonnebrinkkerk, Winterswijk
	Zaterdag 16	09.00	KNNV Natuurwerkdag Borkense baan Winterswijk
	Zondag 17	14.00	IVN/KNNV-paddenstoelen excursie, Lichtenvoorde
	Zaterdag 30	09.00	KNNV Natuurwerkdag Kotmans, Miste
	Zondag 31	14.00	KNNV paddenstoelenexcursie Leemputten bij Haak en Hoek.
Nov	Woensdag 3	20.00	KNNV Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep, De Werkstee te Winterswijk
	Woensdag 10	20:00	IVN/KNNV thema avond in Lichtenvoorde: De onderwereld van de tuin, van microbe tot mol.
	Zaterdag 13	09.00	KNNV Natuurwerkdag Gosselink Woold
	Zaterdag 13	13.00	KNNV paddenstoelen-excursie Landgoed Tenkink, Ratum
	Maandag 15	20.00	KNNV Determinatieavond paddenstoelen-werkgroep, De Werkstee te Winterswijk
	Zondag 21	14.00	IVN/KNNV-wandeling: Het altijd prachtige Winterswijk (Woold)
	Zaterdag 27	09.00	KNNV Natuurwerkdag 2 Borkense baan Winterswijk
	Zaterdag 27	14.00	KNNV excursie. Wat de ijstijden ons gebracht hebben; rondom kleigroeve De Vlijt Miste
Dec	Zaterdag 11	09.00	KNNV Natuurwerkdag Locatie nog niet bekend
	Zondag 12	09:30	KNNV excursie Baumberge (D) Sandsteinmuseum en wandeling door prachtig kleinschalig landschap
	Zondag 19	14:00	IVN/KNNV Winterwandeling in Groenlo
Jan	Zondag 23	14.00	KNNV excursie; Assinkbos; wandeling + Bomen herkennen aan de winterknoppen

<u>Inlichtingen:</u>	KNNV afdeling Oost-Achterhoek	Nadere gegevens zie programma elders in de Gagea.
	IVN- wandelingen	André Hendriks, 0544-352043 of www.ivn.nl/oost-achterhoek. Aanvang IVN-wandelingen: 14:00 uur.
	SMVV (Stichting Marke Vragender Veen)	Opgave VVV Lichtenvoorde of via excursie@vragenderveen.nl De excursies starten bij de kerk in Vragender, parkeerplaats tegenover de kerk. Website: www.vragenderveen.nl
	Floron	Info: Louis-Jan van den Berg, tel 0544-372594. Alleen op de excursiedag 06-11140923.
	Natuurmonumenten	Kijk voor informatie op de website: www.natuurmonumenten.nl/activiteiten
	Geldersch Landschap	Informatie via de website www.glk.nl Kijk daar bij “Evenementen”.

Ondergetekende,

Naam: Voorletters:
(O man / O vrouw) *

Adres:.....

Postcode: Woonplaats:

Telefoon: Giro / Bank nr.:

E-mail adres: Geboortejaar:

Geeft zich op als:

Lid (€ 27,50/ jaar)

Huisgenootlid (€ 7,50/ jaar)

Donateur (minimaal € 22,50/ jaar) *

Heeft kennis van/ belangstelling voor

.....
Hierbij machtig ik de penningmeester van de KNNV Oost-Achterhoek om

mijn contributie/donatie van mijn bankrekening
af te schrijven

Aanmelding d.d.:

Handtekening: